

GAZETA

MAZILILOR ȘI RĂZEȘILOR

BUCOVINENI.

Apare de două ori pe lună.

Abonamentul în țară:		Abonamentul în România și străinătate:	
Pe an	6 cor.—	Pe an	7 lei.—
Pe șese luni	3 cor.—	Pe șese luni	4 lei.—
Un număr 25 bani.			

Redacția și Administrația: Cernăuți, Str. Francisc 42.

Alegătorilor Răzeși!

Glasurile Domniilorvoastre să le dați cu toții la alegerea din 2 April 1911 numai domnului

Ioan cav. de Cuparencu

maistru silvic în Cuciurmare.

Omagiul Bucovinei.

(Sfârșit).

Dintre preoțimea și nobilimea Moldovei aveau în Bucovina moșii:

a) Gavril, mitropolitul Moldovei; apoi mănăstirile Slatina, Bar-novschi, Cetățuia, Spiridon, Frumoasa și Pobrata; în fine călugărul Stamati Calistrat.

b) Boierii: Ioniță Murguleț, Alexandru Neculce, Matei Hormuzachi, Niculai Ruset, Toma Zamandi, Iordachi Luțchi, Ioniță Sturza, Constantin Paladi, Iordachi Pălănescul, Ioniță Cantacuzino, Ienachi Doni, Iordachi Hatman, Iordachi Cantacuzino, Constantin Sturza, Catarina Macrițoia, Ioniță Cuza, Iordachi Pașcan, Iordachi Aslan, Vasile Iașmandi, Iordachi Iamandi, Lupul Nacu, Teodorachi Baș, Ilinca Donicioaia, Georgi Beldiman, Iordachi

Dari, Lupul Balș, Lupul Costacu, Ienachi Cantacuzino, Constantin Balș, Ioniță Bașotă, Andrei Donici, Ștefan Silion, Ioniță Cantacuzino, Maria Cananoaia, Iordachi Balș și Teodor Silion.

c) Mazilii: Nișulai Potlog, Vasile Păncu, Ilie Holban, Ilie Cracalia, Iordachi Manoli, Grigoraș Cazimir, Constantin Sin Șorț, Iordachi Gherghel, Vasile Țure, Ioniță Restavan, Nicolai Șeptălit, Constantin Cozmița, Ioniță Costian, Gheorghii Corubei, Matia Pantiș și Teodorachi Sorocean. — Afară de bătrânul mitropolit Iacob, pe care l-a substituat igumenul dela Putna Ioasaf, au participat la depunerea jurământului de fidelitate personal toți dignitarii bisericești ai Bucovinei. Și nobilii Bucovinei s'au prezentat în persoană afară de boieritele Maria Balșoia și Ruxandra Știrbătoia. Nobilimea Moldovei s'a absentat dela omagiu afară de doi boieri și zece mazili, cari au fost în persoană, și un boier și un mazil cari au trimis delegați. Afară de călugărul Stamati Calistrat, care era și mare proprietar, s'au absentat și dignitarii bisericești.

În total s'au prezentat la omagiul împărătesc:

		În persoană.	Prin delegați.	Absenți.
din Bucovina	dintre 10 preoți	9	1	—
„ Moldova	„ 8 „	—	1	7
„ Bucovina	„ 26 boieri	23	3	—
„ Moldova	„ 36 „	2	1	33
„ Bucovina	„ 92 mazăli	88	4	—
„ Moldova	„ 16 „	10	1	5
„ Bucovina	„ 109 răzeși	109	—	—
„ „	„ 142 răzeși nobilități de Poloni	142	—	—
în total	dintre 439 nobili și preoți	383	11	45

Iancu Cuparencu.

O pagină din „Istoria literaturii românești“ a d-lui N. Iorga.

(Veacul al XIX-lea, vol. III. p. 324.)

Reproducem o interesantă pagină din această scriere a marelui savant și marelui Român, unde se vorbește, în legătură cu teatrul lui Alexandri, de soarta tristă a Răzeșilor moldoveni, cari o duc la fel cu Răzeșii noștri:

„În „Lipitorile satelor“ se întâlnește încă un tip interesant: e Vântură-Țară, bătrânul răzeș, care și-a pierdut averea, dar știe

din pricina cui și merge pe urmele hrăpitorului, spuindu-i vorbele cele grele și stricându-i după puțință socotelile cele bune. Acest răzeș, în decădere cât privește stăpânirea de pământ asupra căreia s'au răpezit strașnicii vultani, dar neînfrânt în suflet și dârz în rostul lui de cuvânt, e o frumoasă figură, care era vrednică să fie păstrată în teatru de cineva care l-a putut vedea în clipa când, cu obișnuita lui atitudine de mândrie, protestare și revoltă, el se coboară pentru totdeauna de pe scena istorică, lăsând pe țaranul sărac, adese neliber și fără ogor, la picioarele boierului, ale ciocoiului, Grecului și Evreului.. Îl vom mai întâlni, dar numai într'o fabulă glumeață, ca erou în comedioara Harță Răzășul, care arată numai spiritul isteț, gata totdeauna a găsi întorsătură nouă într'o afacere, al răzeșului moldevean, îndărătnic, cârciogăr și bun de gură; la urmă însă și Harță, cât e el de hărățagos, încheie ca și ceilalți tovarăși ai lui: își vinde sfânta moștenire a pământului și, dacă aici proprietarul mare plătește bine, aceasta n'are nici o însemnătate. Un răzăș în sfârșit, cu frumos nume istoric și o purtare vrednică de dânsul, moș Arbore, se întâlnește în „Boierii și ciocoi“, la fiecare răspintene a acțiunii, temut de slugile casei, îngăduit pentru bătrânețele și faptele lui bune, de boier, respectat și iubit de tineri, introducând într'o lume de plecăciuni, de viclenii mincinoase, de hoții și intrigi, un element de libertate îndrăsneață, care nu-și păzește gura, fiindcă n'are nevoie de nimic și n'ar avea de ce să se teamă. Și așa însă tragedia răzeșului, mai ales cea, fatală pentru neam, a răzeșului din Moldova, a rămas nescrisă, și alde moș Arbure, Harță și Vântură-Țară, întrupări ale spiritului popular care nu cruță nimic din ce e rău și arde cu gluma lui, păstrând toate înfățișările cuviinței celei mai desăvârșite, ni dau numai pe răzeșul care râde, -- poate pentrucă răzeșul celalalt ne-ar face și pe noi să plângem prea mult“.

Dacă cuvintele aceste ale unui învățat, care a înțeles mai bine, ca oricine, rostul ce l-au avut Răzeșii în trecut și care află sentimente de duioșie pentru trista lor soartă ce nu li-a venit din vina lor, dacă, zic, aceste cuvinte se potrivesc așa de bine și la Răzeșii noștri, aceasta e, pentrucă Răzeșii moldoveni și bucovineni sunt una. Și dacă am reprodus această pagină, am făcut-o, ca să arătăm la o samă din oamenii noștri culți cu ifos de „cine ca mine!“ că răzeșii noștri nu merită a fi considerați de „indivizi decăzuți“, precum o fac unii din înălțimea lor închipuită. Un om în adevăr mare, cu inimă nobilă, cu pricepere istorică și respect

pentru un trecut glorios și o cădere tragică, nemeritată, vorbește altfel. De aceștia însă, avem puțini, avem însă în schimb de aceia cari, cu un gest suveran și o vorbă trufașă, cred a rosti un verdict inapelabil asupra — chiar lumii întregi. Aceasta o spunem și pentru orientarea acelora, cari cred, că apariția gazetei noastre e superflua.

Apel către Răzeșii de peste Prut.

(Urmare).

Ucrainii și „volosca vira“.

Cel mai mare ghimpe în ochii Ucrainilor galițieni, cari cu toții sunt uniți, este că pretutindene unde se vorbește rusește, atât la țărani cât și la Răzeși, biserica dreptcredincioasă se numește „volosca țercva“ (biserica românească), iar preotul „cu barbă“, dreptcredincios, „voloschii panoteț“ sau „voloschii pip“. Biserica uniată însă, aceiași oameni o numesc „rusca țercva“, iar preotul uniât îl numesc „ruskii pip“ sau „holenii pip“ (adecă popă ras). Aceste numiri li fac mare scârbă Ucrainilor, pentru că ei, fiind uniți, se lovesc de vechea credință, credința cea adevărată, a poporului, și nu pot înainta cu planurile lor așa cum ar dori, nu află încredere deplină la popor. Despre planurile Ucrainilor voiu vorbi mai la vale, la locul acesta însă trebuie să spun că e un noroc și e bine, că acești Ucraini nu află deplină crezare, pentru că oamenii cărora ei li vorbesc nu pot ști ori de toate câte ei li povestesc sunt adevărate și ori de acei doconași nu au planuri ascunse. De aceea, pentru răspândirea planurilor ucraine, cuvintele „voloschii panoteț“ și „volosca țercva“, sunt deocamdată o piedică.

Pentru a înlătura această piedică, cărturarii ucraini vorbesc în una poporului, să nu spuie „volosca țercva“ și „volosca vira“, ci să zică numai „pravoslavna vira“, pentru ca mai târziu să poată spune „rusca țercva“ sau „ucrainseca țercva“ și pentru biserica dreptcredincioasă, și la urmă, să le fie ușor a câștiga poporul pentru unie. Cu acelaș scop au scris ei și cartea „Rusene a volosca vira“. Aice, Ucrainii cearcă să dovedească, că numirea de „volosca vira“ este o scornitură a Românilor, pentru a romaniza pe Ruteni. Aceasta nu este adevărat, pentru că poporul de sute de ani numește așa credința dreptmăritoare, și anume de aceea, pentru că acolo unde oamenii sunt

de această lege au fost mai de demult numai Români și poporul era deprins a numi biserica vecinilor săi după limba ce o vorbiau acei vecini. Așa de pildă, poporul nu spune „biserică catolică“, ci „biserică policească“, pentru-că Polonii sunt catolici, și așa nici vorba de „volosca țercva“ nu am scornit-o noi, Românii, ci Rutenii uniți din timpuri vechi cari erau vecinii noștri. Aceasta se poate dovedi și altfel. Anume, dacă în Bucovina s'ar fi întâmplat ca Românii să scornească acea vorbă, de unde atunci vine că în Galiția și anume chiar în orașul ei cel mai mare, în Leov, este o biserică în care de demult se făcea sfânta liturghie după ritul ortodox, și care și astăzi se numește „volosca țercva?“

Pentru ca să se arete om cu dreptate, cel ce a scris cârticica „Rusene a volosca vira“ spune, că precum nu-i nicăiri pe lume „volosca vira“, așa nu este nici „rusca vira“. Ei da, asta s'ar părea adevărat, că poporul nici nu prea vorbește de „vira“ (lege sau credință), ci de biserică. El zice mai cu drag: „La care biserică umbli?“ decât: „De ce lege ești?“ Și cel ce răspunde zice, că umblă la „biserică românească“ sau la „biserică rusască“, ori numai așa: „la Români“ sau „la Ruși“. Aceasta se face că nu știe cel ce a scris cartea de care vorbim. Dar pentru aceea, alții, uniți încărnați, nici nu se mulțămesc a zice, că biserica lor e „rusască“, dară zic că-i „ucraină“. Și să nu credeți, că asta e o scornitură, ci este adevărul curat. Iată înainte de vro doi ani, un domn rus, judecătorul Iaroszinski, își serbă cununia în Coțmani. Pe înștiințările și învițările tipărite se putea ceti, că cununia se va face în „biserică ucraină“. Mai mulți gospodari din Clivodin și din alt sat învecinat au auzit de aceasta și, pentru-că au auzit că li s'a vorbit atâta de Ucraini, de „ucrainasca mova“ și de „ucrainsea țercva“, au vrut să știe ce biserică o fi aceea? Și au mers în ziua aceea la Coțmani să vadă cu ochii lor. Și au văzut, că cununia se face în biserică uniată. Au dat acolo și de un preot ortodox, care era oaspe la nuntă, un Rus ucrain cu numele Dracinski. Oamenii aceia nu numai că s'au mirat văzând pe un preot ortodox mergând la biserică uniată, dară s'au și apropiat de el și i-au dat și o povață bună, întrebându-l cum poate el, preot ortodox, să meargă la „biserică ucraină“.

Vedeți, așa sunt Ucrainii cari îndeamnă pe oamenii noștri să nu spuie „volosca țercva“. Și acel ce a scris cârticica „Rusene a volosca vira“ spune, că e preot ortodox! Lui de bună samă

că i-ar plăcea mai bine să spunei „ucrainasca țercva“, și nu s'ar supăra defel dacă ar vedea pe dreptcredincioșii creștini mergând toți la biserica unită!

Unia.

Dară Ucrainii totuși strigă în una, că nu e adevărat, că ei ar voi să tragă pe creștinii dreptcredincioși la unie. Aceasta o spun nu numai Ucrainii de legea noastră, dreptcredincioasă, ci și aceia cari sunt veniți de-adreptul din Galiția și sunt singuri uniati. Că faptele lor nu se potrivesc cu vorbele ce le scriu în gazete și în deosebite cărți, aceasta, cred ei, nu are nimica a face. Și dacă vorbim de oameni de aceștia, poate ar fi bine să li spunem și pe nume, ca să nu zică cumva Ucrainții că noi vorbim în vânt. Că Stocki, al doilea căpitan al țării, e galițian și uniat, asta o știe fiecare. Tot așa de cunoscut e, că Stocki e al doilea comandant al Rutenilor, îndată după Coco Wassilko, și ce vra el, Rutenii trebuie să primească vrând nevrând. Așa de pildă tot din voința și după stăruința lui, la gimnaziul din Coțmani nu s'a numit un director ortodox, ci unul uniat. Stocki are însă și un ginere, cu numele Lucki, tot un galițian uniat, și acesta de-asemena stă hăt în frunte la cârma Ucrainilor: căci pe când Stocki socrul e prezident al societății politice „Ruska rada“, Lucki ginerele e secretarul acestei societăți, deci așa zicând sufletul ei. Acest Lucki scrie regulat în „Narodni Holos“, batjocurind pe Români și premărind Ucraina. Tot Lucki se face de multe ori a apăra pe tovarășii săi, zicând că ei nu împlă să prefacă pe ortodocși în uniati, și că oamenii nu au de ce să fie îngrijorați. Va să zică, un uniat se pune să apere credința ortodoxă.

Dar să vedem ori de vorbe de aceste ale Ucrainilor pot fi adevărate! Să cercetăm faptele. Mai anul trecut, popa ras Wolanski din Storojineț, care e și paroch la biserica rusască din Broscăuții-vechi, a chemat în acel sat răzășesc pe mai mulți popi rași, ca să ție o misie. Ce-i aceasta o misie? Misia în-samnă trimiterea unui preot creștin între păgâni, cari câte odată sunt încă oameni selbatici, ca să-i învețe pe aceștia legea creștinească, să-i facă creștini. Acei preoți, cari primesc așa o misie se chiamă misionari. Ei adese pierd și viața, în chinuri grele, printre păgâni, predicând cuvântul lui Dumnezeu, va să zică sunt oameni cari se jertfesc pentru credința creștinească.

Ce au avut însă a face popii rași în Broscăuți? Acolo doar nu sunt păgâni cari ar trebui botezați, nu sunt selbateci cari zac

în întunericul greu al rătăcirii, ci creștini dreptcredincioși. Acolo este însă o biserică uniată, făcută de demult, din rătăcirea unor oameni nesocotiți. Biserica uniată însă stă aproape în părăsire, numai câți-va țărani ruși se numără la parochienii ei, așa că Wolanski nu prea are colaci dela ei. Deci el a chemat mai mulți frați de-ai lui cu barba șașă, ca să-i ajute să câștige credincioși pentru biserica deșartă. Acești popi rași au vorbit poporului care s'a adunat să vadă ce comedie o fi și asta, îndemnându-l să treacă la unie și cerând ca oamenii să jure că vor face aceasta. Oamenii însă au fost prea cumiți, ei au râs numai și s'au întors la casele lor, căutându-și de treabă. Nu li-a ajutat uniaților nimic, că au vorbit poporului oare întregi în mai multe limbi: românește, rușește, policește și pare-mi-se că chiar nemțește!

Cu aceasta ei nu au isbutit, pentru-că satul Broscăuți e sat românesc. În sate însă unde sunt ceva mai mulți Ruși, sau numai Ruși, uniații câștigă mai ușor pe oameni. Așa în Gogolina, până mai an sau anțărț nu erau uniți, acuma popa ras din Boian a făcut ce a știut, de și-a câștigat câți-va lipași, și a strâns bani pe la sate dela oameni dreptcredincioși ca să facă chiar biserică ruscă acolo. Tot așa până nu de mult nime nu știa că ar fi uniți în Toporauți, până ce acum doi ani, doi oameni aduna bani pentru a zidi o biserică ruscă în acel sat. Dacă-i întrebai pentru cine vrau să zidească biserică ruscă, ei răspundeau că pentru cei veniți din Galiția, vorba lor: „dlia tech zaișlech iz Galiții“. Dar popa ras de bună samă nu se va mulțami cu Galițienii săi, ci va smomi și oameni dreptcredincioși să treacă la unie.

Nu trebuie să urmăresc faptele uniaților și în alte părți, atâta cât am spus despre ei ajunge pentru ca oricine să se poată încredința că, dacă uniatul Lucki scrie în gazetă ca oamenii dreptcredincioși să nu creadă preoților români, el caută numai să-i înșele, și dacă acel rătăcit care a scris cărticica „Rusene a volosca vira“, zicând că e preot ortodox fără să-și spuie numele, batjocurește pe frații săi și pe mitropolitul său, el spune numai minciuni căci el, ca oricare Ucrain e frate de cruce cu ucrainții. Cele ce am vorbit numai despre misia din Broscăuți ajung pentru ca să se arete gândurile ascunse ale Ucrainilor.

Așa dară poate înțelege oricine care e adevărul: toți aceia, cari îndeamnă pe oamenii ortodocși să nu numească biserica lor „biserică românească“, caută să-i câștige pentru biserica ruscă, adică pentru unie. Preoții români așa dară nu numai

că au tot dreptul, dară chiar datorită sfântă să apere biserica dreptmăritoare de acești dușmani. Și orice creștin bun, care nu vrea să părească credința moștenită dela părinți, trebuie să asculte de povățuitorii săi, cari sunt preoții dreptcredincioși, și să întoarcă spatele acelorora, cari vrau să-i asmuțe în protiva lor.

(Va urma).

Instrăinatul.

Schiță dintr'un sat instrăinat.

Dascălul Ion Frunză se întoarse dela biserică, dădu mai întâiu prin grajdii, să grijească de coada de vacă, singura pe care o mai avea la gospodăria sa, apoi întră în casă pentru a pregăti ceva de-ale gurii, căci demineată se pornise la biserică pe nemân-cate și de aceea simția acuma foame; era și vremea înaintată, trecuse amiazăzi. Cu toate acestea dascălul Ion Frunză ar duce-o el și până 'n seară, fără să iaie măcar o picătură de apă rece în gură, dar copilașii lui, toți cinci de-arândul, plâng, că li-i foame, plâng și pe dascăl îl doare plânsul lor, căci el li-i tată. Se pune de frânge vr'o câteva găteje și ațită focul în vatră cât mai degrabă, căci până va fierbe apa pentru mămiliguță, până vor fierbe barabulele, numai bine se fac trei ceasuri după amiază-zi. Scoate repede din pat vr'o câteva paie și le dă foc puind de-asupra lor niște țanduri de draniță și găteje de fag uscat. Focul arde în vatră și arde și în pieptul dascălului Ion un foc mult mai fierbinte, mult mai mistuitor, un foc din dor amestecat cu jale. Ion privește cu jale la copilașii lui, gândindu-se cât e de amar, când n'ai la casa ta nevastă. A avut și el nevastă, dar a chemat-o Dumnezeu la Șine, l'a lăsat cu șapte copii, dintre cari cei doi mai bătrâni, erau duși la școli în târg. Aproape un an decând dascălul Frunză se chinuște singur, singur pe lângă o casă de copii, singur cu slujba lui, și acest an i s'a părut că-i o viață întreagă de om, așa de greu i-a trecut vremea, decând s'a dus nevastă-sa Catinca, s'a dus să nu mai vină să-și vadă odraslele ei, să-și vadă măcar copilașul cel mai mic, pe care-l lăsase în vrâstă de o lună. Dascălul Ion stă cu fruntea răzimată de brațul înfipt în doaga patului, stă și se uită lung la cei trei copilași din urmă ai lui: bobociei tatei, voi nu veți ști niciodată cum a fost mama voastră și cât de dragi i-ați fost, voi nu veți ști niciodată ce-i dragostea de mamă... Iar voi doi, își gândea în sine bietul Ion,

voi, unul de cinci și altul de șase ani, voi ați știut că aceea, după care plângeți, a fost mama voastră, dar încă nu înțelegeți ce-i aceea mamă — și mamă — moartă... Așa plângea în lăuntru-l său nenorocitul dascăl soartea casei lui, în vreme ce copilașii se strinseră roată lângă foc, să pândească, ori de nu începe odată a clocoti ceauunul... Ion se sculă de lângă pat, se mai învârti, ce se învârti prin casă, apoi se duse iar la vatră și găti bucatele; resturnă mămăliguța pe fund, puse barabulele într'un blid, iar în alt blid câțiva stropi de lapte dulce pentru copilașii cei doi din urmă, pe cari îi ridică câteș pe unul de-i așeză pe pat; îi păzi ca să mănânce ei mai întâiu, ținându-le blidul înainte ca să nu-verse și să nu se frigă, apoi se puse la masă pe lângă ceilalți trei remași. Nu gătiră bine de îmbucat, când de-odată cineva bătu la ușă; dascălul se ridică în picioare să întimpine pe străinul ce acum păsea peste pragul casei lui sărăcăcioase. Era un tânăr înalt, subțire, palid la față, cu părul blond și ochii albaștri ca o pată de cer.

— Bună ziua, domnule!

Dascălul stătu câteva clipe surprins, nedumerit, apoi, căutând par'că în mîntea lui ceva ce a uitat de mult, zise:

— „Sluga, domnule!”

— „Am intrat pe la Dumniata, zise tânărul, să te rog să-mi arăți unde șade preotul. Am o treabă la părintele.

— Părintele, părintele! Eu dascăl, eu arăta la Dumniata... Da Dumniata cine?

— Eu sunt student...

— Ha, student! Eu încă ai doi băieți student...

Și începu să povestească, cu accent greoiu, stâlcind cuvintele și gesticulând unde memoria nu-i vinia în ajutor, despre băieții lui cari în curând vor sfârși școlile, cari nu demult au fost pe acasă și i-au adus o icoană, pe „Sfeti Ivon“, cu slove rusnece la dreapta și la stînga capului. Și plin de bucurie dascălul Frunză privia și arăta cu mâna spre icoanele de pe păreți: „Acolo, o! Așa că frumos icoana?“

Fața tânărului se întunecă, ochii i-se păinjeniră și de-asupra întregii lui ființi se coboră un vâl de tristeță vagă, de jale adâncă. Of, înstrăinații! șopti el.

Frunză povestea mai departe. El era de altfel om posomorât, fără un strop de vioșie în fața lui, brăzdată de sbârcituri cari dela întâia privire dedeau de bănuir dureri adânci și nenorociri amare, dar când povestea despre băieții lui dela școli, fața i-se însenină,

sbârciturile dispărură par'că pe câteva clipe, și ochii îi trădau întreaga prefacere a sufletului, în vreme ce tonul vorbelor lui caracteriză vădit mândria unui tată cu ficiorii lui cei buni.

Tânărul îl ascultase tăcut, par'că dus cu gândul aiurea. Când dascălul conteni, el îl întrebă: „Și la care școală învață băieții Dumitale?”

— „Rusasca!” răspuse bătrânul grăbit.

— „Dumniata i-ai dus încolo?”

Nu. El nu-i duse la acea școală, el avuse alte gânduri. Însă învățătorul l-a îndemnat să-i deie pe mâna lui, de mici, că el îi va face domni. Și i-a luat, când erau numai „atâta de mari”, — și dascălul arătă cu mâna plecată spre pământ, cam ce vrăstă avuse copiii atunci — i-a trimis la târg sub oblăduire străină și acum sunt mari și cuminiți, și îi fac cinste și bucurie...

— „Dar Dumniata de unde înțelege românește?” urmă tânărul.

— „Hm, eu? Eu Frunza!... Frunza rumun! Tata, mama, vorbit rumunești”. Și dascălul începu o povestire tristă, înduioșătoare, o dramă care s'a repezit în sute și mii de variațiuni în satele înstrăinate, a povestit de o copilărie senină, de părinți buni și de un neam care era odată singur stăpân pe cele câmpii și sate, singur cu datinele lui, cu tradițiile și limba lui, o limbă frumoasă, armonioasă, în care cântecele sunau așa de frumos! Dar au venit vremuri de prefacere. Oaspeți străini, nechemaji au venit în țară, s'au opoșit pe lângă moșnenii din vechime, i-au încunjurat în număr tot mai mare și pământul a început a se înstrăina. Când el, tânărul Ion Frunză, a ramas orfan de părinți, multe începuse acum a fi altfel ca în vremea de nainte. A intrat în școală străină, a făcut oastea în țară străină, departe în inima Galiției și nu a văzut atâta amar de ani neamul și țara sa. Și când a venit acasă, par'că nu-și mai cunoștea satul, atâta se schimbase. Și apoi, ca să-și facă un rost, a făcut ce a știut și a putut de a încăput la strana bisericei din satul lui, unde acuma nu mai resună vorba dulce românească, ca pe timpul copilăriei lui, ci aceeaș limbă pe care a auzit-o necontentit acolo unde-l ținuse atâta vreme porunca împărătească... Și așa, acea limbă a devenit și limba lui pentru totdeauna, iar de cea moștenită, învățată dela părinți, s'a înstrăinat de abia mai poate îngăima vorbele ei, de abia îl poate înțelege cineva când le rosteste. Mai sunt în sat și unii și alții din bătrâni, cari, ca și dânsul mai țin minte câte ceva din tinerețele lor, din vorba moldovenească

ce a domnit în acele părți, dar încercările lor par'că sunt cele din urmă sfortări ale sufletului unui popor ce moare...

Tăcuți, înduioșați, stăteau acumă cei doi, bătrânul dascăl, și oaspetele său, studentul, și aceeași jale vibra în inimile lor.

De-odată, Frunză, înviorat par'că de un gând fericit, începu iar vorba, spunând că tare i-au fost dragi cântecele românești în tinerețe și rugându-l pe student să-i cânte un cântec românesc.

Studentul rămase câte-va momente gânditor, apoi, începu a cânta o doină de-acele în care plâng jalea înstrăinatului și dorul lui de casă și de ai săi, în care par'că se topește tot sufletul unui popor obidit și învăluit de năcazuri, dar care arată în zarea întunecată și o pârție de lumină ce dă nădejde și tărie.

Ion Frunză, răpit de farmecul melodiei românești, după ce studentul încetă, începu și el a intona un cântec românesc, de care-și aducea aminte încă din tinereță. Forma, în care bietul înstrăinat reda cântecul, era pare-că un fluture despoiat de aripioarele lui moi și gingașe, o omidă hâdoasă, la care numai pe alocuri remase câte un semin nedeslușit al frumuseții pierdute, iar melodia tristă părea o viață de martiri, povestită în note sgu-duitoare, părea cântecul funebru al unui popor, care de mult acum a început să moară, părea jalea împărătesei din acel basm fermecător, durerea nesfârșită a mamei, căreia un smău năprasnic, lacom și plin de patimă i-a înstrăinat cea mai mândră fată, care plânge mistuindu-se de dor după tată, după mamă și așteaptă pe Făt-frumos să vină și s'o mântuie....

După ce dascălul Ion Frunză sfârși cântecul, fu cuprins de o melancolie, de o liniște tristă, de o deprimare, care traduse totul ce se petrecea în sufletul său. Studentul nu zise nimic, rămase și el mut și căută numai să-și șteargă ochii umezi, pe furiș cu dosul degetelor, pe când un copilăș de pe pat începu să îngâne într'un ton rugător, ca o chemare bruscă la trista realitate: „Taatu! dai vodè!....”

I. E. Torouțiu.

Rusnacii ne fură copiii.

Acum doi ani aduse un tată pe fiica sa la școala superioară de fete din str. Cherescul, școală susținută pe spesele fondului religios. Aflând din întâmplare o învățătoare ruteancă, aceasta îl îndemnă pe respectivul tată să-și deie copila la secția ruteană, dar văzând că tata se trage la cea românească ea îi zise că între

amândouă secțiile nu e nici o deosebire, și dacă dorește, copila lui poate învăța și la secția ruteană românește. Tata încrezător se lăsa convins de învățătoarea ucraină și înscrise copila la secția ruteană. Dar peste scurt află, că copila sa învață numai rutenește și nici decum românește. Fie din nepăsare, fie din alte motive n'a mai căutat să-și valideze dreptul de Român pentru copila sa. Învățătoarele ucraine s'au pus însă temeinic pe lucru ca să facă din copila aceasta o rusă încarnată. Așa copila făcea propășiri în limba ruteană și acuma, al doilea an de când umblă la școala ruscă, fu destinată, pentru a o distinge întrucâtva, să aibă parte activă la proslăvirea memoriei lui „Szewczenko“ având să declameze o poezie. Mama copilei ținând la haina românească a împodobit-o pentru festivitatea ruscă cu brâu tricolor și în păr i-a pus rozete treicolore. Dară când văzu învățătoarea Symowicz pe copila aceasta în haină românească, era cât pe ce să-și piardă cumpătul, dar se stăpâni, luă copila de mână și o duse în sala de conferințe, îi scoase din păr rozetele treicolore în locul cărora puse colori ucraine și brăul tricolor îl îndoi astfel ca să se vadă numai galbăn și albastru. Din norocire se afla în sala festivă și mama, care văzând pe fiica-sa cu lacrimi în ochi și împodobită altfel, se supără, scoase podoabele puse de învățătoare și puse la loc rozetele treicolore. În fine, jignită în dreptul său de mamă, se duse cu copila acasă fără a o lăsa să declameze.

În aceeași zi au venit părinții la directoara institutului, d-na Jemna, cerând să șteargă copila lor din secția ruteană și să o treacă în cea română. Dar d-na Jemna, care de altfel e cunoscută ca Româncă bună, care însă a crezut de cuviință să deschidă festivitatea ruteană „Szewczenko“ în limba ruteană, s'a temut să împlinească cererea aceasta fără încuviințarea inspectorului. Părinții însă s'au dus și la inspector, care a dispus să li se împlinească voia.

Cu prilejul acesta facem o constatare. Cât de mult se deosebește modul Rutenilor de a se manifesta ca popor de cel al Românilor. O Româncă vorbește rutenește pentru a face pe placul Rutenilor, sau cel puțin pentru a se arăta din cale afară nepărtinitoare. Un profesor rutean însă vorbește unui profesor român, la o seară de adio în onoarea celui din urmă, întruniți fiind colegi de diferite nații, rusește, zicând că numai în limba-i maternă poate să talmăcească cel mai potrivit și mai bine simțemintele sale.

Rutenii fac propagandă în școală ca și aiurea pentru neamul lor, îndemnând pe Românii neorientați la orice prilej ca să trimită

pe copiii lor la școalele rutenești, și la institutele lor de creștere. Așa s'au întâmplat înainte cu câteva săptămâni, că un oarecare Kerstiuk (nu Cârstiuc. N. R.), om de ispravă la internatul de copii ucraini, căuta să capete pe doi copii ai unui răzeș din Broscăuți-vechi, promițându-i susținerea gratuită, haine, în fine toate cele trebuincioase, numai să-i deie copiii în sama lui, fără teamă că aceștia s'ar putea întoarce mai târziu la neamul lor. Românii însă, nu numai că nu caută să câștige pe străini pentru neamul lor dar să tem une-ori și de oamenii lor cari din nefericire au ajuns să locuiască între străini. Așa s'au întâmplat bună-oară că copii ide răzeși de peste Prut n'au fost primiți adese în internatul românesc de teamă ca să nu treacă la Ruteni dacă vor scăpa la oameni, cum s'ar zice. E drept că în două-trei cazuri se arată ca dovadă cûtare sau cutare tânăr, sau cutare copilă crescuți și purtați pe la școale pe bani românești care au trecut în tabăra contrarilor noștri, dar aceasta se întâmplă foarte rar și dacă, atunci renegații, cari uită de binefăcătorii lor, sunt de fapt caractere șovăitoare care se duc unde e colacul mai mare și cu aceștia nici nu pierdem mult, dacă se duc unde n'ar trebui să meargă.

Dar aceste câteva cazuri nu trebuie să le generalisăm și noi putem aduce multe dovezi, că chiar din satelii slavitate sau cele în pericol de a se slavisa se aleg bărbați din cei mai voinici și cei mai mari naționaliști, numai dacă trec prin școală bună și dacă ajung într'adevăr să fie învățați.

Ingâmfare ridicolă *).

În ultima ședință a societății profesorilor „Bukowiner Mittelschule“ s'a discutat viu avansarea nemaipomenit de repede a unor învățători în rangul al 7-lea, pecând foștii profesori ai acestora au ramas în urma lor, precum și numirea unui învățător la pedagogiu contra unui academic.

Cu prilejul acesta, „Freie Lehrerzeitung“, se simte obligată a lovi în profesori în modul obicinuit al său, zicând între altele : „Este o adevărată rușine, ca o adunare de bărbați ce pretind a fi foarte culți, manifestează o atitudine atât de dușmănoasă față de starea

*) Publicăm această notiță pentru că privește o chestie pe care noi am tratat-o în parte într'un articol din punctul de vedere național, infierând crase preterări a profesorilor români nu numai față de profesori străini, dar chiar de învățători streini.

învățătorilor. Că o astfel de atitudine a soc. „Bukowiner Mittelschule“ tradează o crasă necunoștință a dispozițiilor legale existente, nu are nimic a face, considerând că, după părerea acestor domni, unui om „cu studii academice“ îi este permis a vorbi chiar o prostie..“

Nu aş avea de obiectat nimic la simpatiile unui redactor-învățător pentru foștii săi colegi, căci e știut că un învățător înfumurat e în stare să se creadă vrednic de postul de ministru, voiu însă să constatez adevărul: dacă profesorii protestează că sunt preterați față de învățători, aceasta e o apărare a intereselor lor și nu o dușmănie față de starea învățătorească. Apoi, dacă e vorba de dispozițiile existente, atunci chiar acestea vorbesc în favorul academicilor: căci autoritățile școlare au avut ordin strict dela ministru de a aplica la școala normală numai academici. Însă politica sau protecția fac să se îngăduie câte-o abatere și dela cele mai exprese dispozițiuni.

Dar nu pentru aceasta am crezut de trebuință să răspund la notița din „Fr. L.“ Am vroit să relevz odată și să stigmatizez procedura redactorilor acestei foi, o procedură pe care o acceptează cu mândrie mulți, deși nu cei mai de frunte învățători, adevă de a vorbi cu îngâmfare și cu dispreț despre oameni cu studii academice în cazul de față despre profesori. Ei au o vorbă pe care de astădată nu au întrebuițat-o, dar pe care o auzi și dela învățători auxiliari: „akademisches Trottel“. Ei bine, adese, învățătorii declară că vrau să se cultive, numai să li-se deie posibilitatea, să li se deschidă d. e. „porțile universității“ pe cari, nota bene, nu le închide nime când vra să intre un învățător. Dece aspiră ei la aceasta, dacă din universitate, după părerea lor, ies prostălăi (Trottel)! Și apoi, să-mi fie permisă o concluziune: dacă academicii, din a căror școală au ieși învățătorii, sunt așa de proști, cum trebuie să fie aceia cari au fost elevii lor?

Orișicum însă, lăsând gluma la o parte, acest mod de a lovi, fără motiv dar cu atât mai multă îndrăzneală, și care se manifestează în „Fr. L.“ de când a început a apărea, nu numai că e de prost gust și ridicol, dar e și demoralizator, căci propagă între învățători îngâmfare deșartă și dispreț față de unii factori culturală cari nu li-au făcut nici un rău, căci din contra, unora ca aceștia învățătorii li datoresc cultura câtă o au și poziția ce ocupă.

Un profesor.

Mișcare culturală.

Șezătorile literare ale „Junimii” urmează regulat în fiecare Duminică, în fața unui public, care din ce în ce devine mai numeros. Sala „Armoniei” abia cuprinde pe toți aceia cari vin, doriți să audă știință, literatură și cântare în limba românească.

În 19 Martie a ținut d. Dr. Max Hacman o conferință interesantă despre „familia română”, insistând în trecut și asupra unor obiceiuri și noțiuni de drept ce s’au păstrat la Români până astăzi, ca moștenire dela strămoșii lor.

În 26 Martie am ascultat cu evlavie conferința d-lui prof. univ. S. Pușcariu despre scurta viață de trudă, de sbucium și de jertfă pentru ideal a unui luptător pentru libertate și rădicare națională, care a fost N. Bălcescu. Ce simpatie și vrednicie de admirația noastră ne-a fost prezentat de către savantul conferențiar acest erou, care luptând cu greul vieții și contra unei boli ce-i scurtă zilele pe fiecare clipă, nu se lasă nici un moment de lupta pe care și-a ales, promovarea și apărarea, prin fapte și scris, a intereselor neamului său și desgroparea trecutului atât de glorios al Românilor, reprezentat prin măreața figură a lui Mihai Viteazul!

Ascultând soarta acestui martir, toți am simțit, nu numai înduioșare pentru cel căzut înainte de timp, dară și o svăcnire în inimile noastre și un îndemn de a ne îndrepta gândurile toate asupra datorințelor noastre de popor, căci puterea e în pieptul acelora cari năzuesc firm și sperează cu încredere în vremuri mai bune.

Știri mărunte.

Numiri. D-l Numitor Litviniuc, concipist la direcția de poliție, a fost numit comisar; d-l Barbu Grigorovița, practicant în concept, a trecut la gradul de concipist. Juriștii absolvați Octavian Siretean și Octavian Mălinaș au fost numiți practicanți în concept. — Felicităm!

Dela liceul al III-lea în Cernăuți. Examenele prealabile pentru bacalaureat în anul 1910/11 la liceul i. r. al III-lea de stat în Cernăuți încep Luni, în 3 April a. c., la cari au să se anunțe candidații la timp și să depuie taxa pentru examini în suma de 50 coroane.

Intrunirea acad. „Bucovina“. Pentru semestrul LXIII au fost aleși următorii domni: cand. iur. Michail Nichitovici x (senior); stud. iur. Silviu Zugrav xx (consenior); stud. iur. Ștefan Nedelcu xxx (subsenior); stud. iur. Ionel Mleşnița Vx (vulpan).

Intrunirea acad. „Moldova“. Alegerea șarjelor pe semestrul al III-lea al întrunirii academice „Moldova“ a dat următorul rezultat: stud. fil. Silviu Bârgăuan x (senior); stud. fil. Ioan cav. de Popescu xx (consenior); stud. iur. Desiderie Dlujanschi xxx (subsenior); stud. iur. Ioan Ienachievici Vx (vulpan).

„Junimea Literară“ (nr. 3) publică o foarte interesantă și călduroasă apreciere a activității regretatului director în retragere Ștefan de Repta. Se insistă asupra strălucitelor sale calități de om de știință, de pedagog, de organizator, de naționalist. Articolul e scris de savantul domn Dr. Iancu Nistor, care a putut să urmărească de aproape activitatea aceluși muncitor neobosit și caracter curat și neînfricat, care a fost Ștefan de Repta.

Femeile din Bucovina, măritate și nemăritate, bătrâne și tinere, au fost chemate Duminică, în 19 Martie, la o adunare femeiască în Cernăuți; pentru a cere drepturi politice: și femeile ar vrea să poate fi alese la deputație în parlament, dietă și în comună. A fost o încercare de a promova socialismul cu ajutorul femeilor. Dar adunarea nu a reușit: cică poliția nu a putut suferi ca femeile între altele să ceară ca împărăția să nu fie oaste. Noi însă am auzit, că adunarea nu a reușit din altă pricină: hargatele și pociuifcele au protestat când au auzit că se cere desființarea armatei. Dacă n'ar fi cătane în oraș, ele cu cine s'ar petrece? Deci d-nele Grigorovici, Bepalko și celelalte pot să suspine cu drept: peirea ta din tine israile!

Cătră abonați. Rugăm pe onorații abonați să binevoiască a ni trimite în cel mai scurt timp posibil abonamentul convenit pe șase luni.

Mulțămită publică. La serata societății Mazililor și Răzeșilor au binevoit a oferi suprasolviri societățile acad. „Academia ortodoxă“, „Bucovina“ și „Junimea“ câte 10 cor.; apoi domnii Constantinovici, Eus. Procopovici, Alexandru Ursu, câte 7 cor.; păr. Mihai Dolinschi 5 cor.; cons. Dionisie cav. de Bejan, păr. Ioan cav. de Bejan, Tit. cav. de Onciul, păr. Ștefan Ștefanovici, Leon cav. de Vlaicu câte 4 cor.; Dr. Emanuel cav. de Cuparencu, Mihai Dobrovolschi, Gomboș, Dr. Grecu, Dionisie cav. de Păunel, prof. E. Rabener, Vârtan, Emilian de Vlaicu câte 2 cor.; Tit. Beuca, înv., Jancovschi, insp., Lorenz, păr. Teodosie Mardari câte 1 cor. Tuturor donatorilor li se exprimă mulțămăta cea mai sinceră de către comitetul societății.